

99/35

Státní finanční aktiva a pasiva

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 1999 pod číslem 99/35. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ Ing. Zdeněk Smělik.

Cílem kontroly bylo prověřit stav státních finančních aktiv a pasiv (dále jen „SFAP“) ve vybraných položkách a zhodnotit, jak je s těmito mimorozpočtovými prostředky hospodařeno.

Kontrolovanou osobou bylo Ministerstvo financí (dále jen „MF“), kontrolovaným obdobím rok 1998. V některých případech byl posuzován vývoj i v delším časovém období.

Kontrolu provedla v období od listopadu 1999 do března 2000 skupina kontrolujících z odboru státních příjmů NKÚ.

Námítky proti kontrolnímu protokolu, které podalo MF, byly vypořádány vedoucí skupiny kontrolujících. Odvolání MF proti rozhodnutí o námitkách bylo vypořádáno usnesením Kolegia NKÚ.

Kolegium NKÚ na svém XII. zasedání, konaném dne 26. 6. 2000,

s chválilo usnesením č. 11/XII/2000 kontrolní závěr v tomto znění:

I. Úvod

SFAP zahrnují peněžní prostředky na účtech státu, které spravuje MF, s výjimkou účtů běžného hospodaře-

ní státního rozpočtu, dále pohledávky státu ve správě MF a závazky České republiky z minulých let (státní dluh). Rozpočtová pravidla republiky definují tuto oblast pouze obecně. SFAP nejsou součástí státního rozpočtu České republiky.

Do bilance státních finančních aktiv (dále jen „SFA“) patří zejména peněžní prostředky uložené na bankovních účtech, vládní a ostatní pohledávky státu vůči zahraničí, majetkové účasti státu a cenné papíry, jejichž majitelem je stát. Dále pohledávky státu z poskytnutých státních půjček, návratných finančních výpomocí a realizovaných státních záruk za bankovní úvěry, které představují prostředky poskytnuté státem na období přesahující rozpočtový rok.

Státními finančními pasivy jsou především závazky státu z přijatých zahraničních půjček, zahraniční závazky převzaté od Československé obchodní banky (dále jen „ČSOB“) a závazky z emisí státních cenných papírů.

SFA dosáhla ke dni 31. 12. 1998 téměř 262 mld. Kč a objem státních finančních pasiv činil ke stejnému datu 194 mld. Kč.

Kontrola byla zaměřena na vybrané položky SFAP, u kterých byl v průběhu kontrolovaného období evidován výraznější pohyb, popř. které dosud nebyly kontrolovány NKÚ.

Vývoj stavu vybraných kontrolovaných položek SFAP ve sledovaném období zobrazuje následující přehled:

(v mil. Kč)

Ukazatel	k 31. 12. 1997	k 1. 1. 1998	k 31. 12. 1998
Jaderný účet	153,2	153,2	0,9
Účet záručních vkladů u ČSOB	2 097,8	2 097,8	2 476,1
Prostředky z malé privatizace na výdaje ze zániku věcných břemen	-	-	2 353,8
Majetkové účasti státu u tuzemských společností	3 643,4	23 978,9	22 498,6
Státní půjčka na plynárenské vybrané integrační akce	3 230,0	3 230,0	4 077,7
Program půjček na opravy, modernizaci a rozšíření bytového fondu	1 815,0	1 815,0	2 230,0
Návratné finanční výpomoci pro Zdravotní pojišťovnu Ministerstva vnitra	466,0	466,0	510,9
Státní půjčky z postoupených pohledávek za Polskem	1 339,6	1 339,6	887,2
Státní záruka za úvěr pro s. p. Mitas Praha	225,9	225,9	225,9
Státní záruka za úvěr pro Severočeské papírny, n. p., Štětí	103,0	103,0	103,0
Státní záruka za úvěr pro Chepos Engineering Brno, spol. s r. o.	1 375,7	1 375,7	3 415,2
Státní záruka ve prospěch ČNB	-	22 500,0	22 500,0
Záruka za úhradu ztrátových pohledávek České spořitelny za AB Bankou, a. s.	-	4 063,4	-
Ručení v rámci postoupení pohledávek ČSOB za Slovenskou inkasní, spol. s r. o.	-	-	13 906,7
Střednědobé státní dluhopisy emitované v roce 1998	-	-	20 000,0
Státní povodňové dluhopisy	2 929,5	2 929,5	5 000,0

II. Oblasti SFAP vybrané ke kontrole

1. Operace s finančními prostředky na vybraných účtech SFA

Jaderný účet

V bilanci SFAP je mezi ostatními bankovními účty SFA vedenými u České národní banky (dále jen „ČNB“) začleněn i jaderný účet (dále jen „JÚ“), jehož režim upravuje zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon). Podle tohoto zákona spravuje účet MF a o použití jeho prostředků rozhoduje vláda.

Příjmy JÚ jsou zejména prostředky získané od původců jaderných odpadů, úroky z JÚ a výnosy z operací s prostředky JÚ na finančním trhu. Z JÚ je hrazena činnost spojená s ukládáním radioaktivních odpadů, nakládání s těmito odpady a jejich správa. Zůstatky JÚ mohou být investovány na finančním trhu výhradně do určitých druhů cenných papírů, např. do likvidních dluhopisů státu, ČNB či dluhopisů se státními zárukami, popř. do cenných papírů emitentů s vysokým stupněm ohodnocení. Finanční investování prostředků JÚ - nákup a prodej cenných papírů i jiných než státních dluhopisů - je obchodní činnost.

Finanční investování může MF zajišťovat prostřednictvím jiných osob; doposud však investování provádějí pověřeni zaměstnanci MF. Od února 1998 byly investice realizovány buď formou primárního nákupu státních pokladničních poukázek (dále jen „SPP“) a jejich držbou do splatnosti, nebo formou krátkodobých operací se SPP nebo poukázkami ČNB na sekundárním trhu. Do konce roku 1998 byly postupně investovány prostředky JÚ v rozsahu 2 438 mil. Kč; celkový výnos získaný za toto období činil cca 43,3 mil. Kč. Náklady dosáhly v roce 1998 celkem 709 tis. Kč a týkaly se pouze odměn vyplacených za prováděné činnosti (vč. povinných odvodů pojistného). Uvedené náklady byly vypláceny z prostředků JÚ.

Účet záručních vkladů u ČSOB

Na základě jednání mezi MF a ČNB převzala v roce 1994 ČSOB, a. s., po úpadku Banky Bohemia, a. s., (dále jen „BB“) její vybraná pasiva a vyplatila její závazky vůči vkladatelům. Uvedený postup byl realizován na základě tzv. rámcové smlouvy uzavřené mezi BB a ČSOB, která byla garantována ČNB a MF. Ke kompenzaci nákladů a škod, které vznikly a vzniknou ČSOB v souvislosti s převzetím vybraných položek pasiv BB, uzavřely ČNB a MF s ČSOB následně dohodu o úhradě nákladů a škod. K úhradě škod ČSOB byly pro ČNB a MF zřízeny u ČSOB tzv. „účet záručních vkladů“, na něž byly od těchto subjektů ročně převáděny příslušné peněžní částky, které vplynuly jako rozdíl mezi předepsanými a skutečně provedenými splátkami BB.

Převod na účet záručních vkladů MF v celkové výši 1 669,4 mil. Kč byl proveden ze čtyř účtů SFA vedených

u ČNB, a to z účtů „Prostředky z clearingů se Slovenskem 1993“, „Umořovací účet“, „Účet pro úhradu restitucí Ministerstva zemědělství“ a „Zvláštní účelové prostředky“, kde byly uloženy volné prostředky. K původně převedeným prostředkům z roku 1995 byly v následujících třech letech připsány úroky v celkové výši 806,7 mil. Kč.

Prostředky z malé privatizace na výdaje ze zániku věcných břemen

Na základě zákona č. 500/1990 Sb., o působnosti orgánů České republiky ve věcech převodů vlastnictví státu k některým věcem na jiné právnické nebo fyzické osoby, ve znění zákona č. 164/1998 Sb., došlo k převedení prostředků z Fondu národního majetku (dále jen „FNM“) na zvláštní účet SFA. Tyto prostředky z výnosu z prodeje provozních jednotek v rámci malé privatizace byly určeny ke krytí nezbytných výdajů vyvolaných zánikem věcných břemen vázoucích na majetku vydaném oprávněným osobám a výdajů souvisejících s náhradou za majetek státu sloužící účelům výzkumu a vývoje vydaný oprávněným osobám. Celková převáděná částka ve výši 5,48 mlrd. Kč byla poukázána z FNM na kontrolovaný účet SFA vedený u ČNB a následně na příjmový účet státního rozpočtu k financování stanovených úkolů. Zúčtované nevyčerpané prostředky vrátilo MF zpět z příjmového účtu státního rozpočtu na účet SFA.

V „dodatkovém“ období rozpočtového roku 1998 (od 1. 1. do 15. 1. 1999) však použilo MF dočasně volné prostředky v celkové částce 775 mil. Kč z předmětného účtu SFA ke krytí schodku státního rozpočtu za rok 1998. Tyto tzv. vypůjčené prostředky byly vráceny na účet SFA až dne 21. 1. 1999.

2. Změny v majetkových účastech státu u tuzemských společností

Evidence majetkových účastí státu v tuzemských společnostech je vedena na MF v rámci SFA. Ze stavu majetkových účastí státu mezi 31. 12. 1997 a 1. 1. 1998 vplynul rozdíl 20 335,5 mil. Kč, který vznikl zahrnutím účastí realizovaných státem zpětně do stavu k 1. 1. 1998. Jednalo se o vklady do akciových společností Česká typografie, Povodí (Morava, Vltava, Labe, Ohře, Odra), Strojírny Košíře a Institut pro testování a certifikaci, o kterých nebylo MF v minulých obdobích informováno.

3. Pohledávky z poskytnutých státních půjček a návratných finančních výpomocí

Státní půjčka na plynárenské vybrané integrační akce

Státní půjčka na financování výstavby plynárenských vybraných integračních akcí je dlouhodobě nejvýznamnější položkou státních půjček poskytovaných ze státního rozpočtu. Půjčka je nadále poskytována z prostředků státního rozpočtu (z kapitoly Všeobecná poklad-

ní správa) a její splátky se realizují dodávkami zemního plynu z teritoria bývalého SSSR.

Program půjček na opravy, modernizaci a rozšíření bytového fondu

Program poskytování státních půjček na opravy, modernizaci a rozšíření bytového fondu byl v roce 1997 delimitován na Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen „MMR“). MF od té doby vede v rámci SFA pouze evidenci pohledávek vzniklých z tohoto titulu podle podkladů předávaných MMR.

V roce 1998 bylo z prostředků státního rozpočtu prostřednictvím kapitoly MMR k tomuto účelu použito 300 mil. Kč a rozpočtovým opatřením bylo do kapitoly MMR dodatečně přiděleno 115 mil. Kč na nápravy škod na bytovém fondu způsobených povodněmi.

Návratné finanční výpomoci pro Zdravotní pojišťovnu Ministerstva vnitra

Vláda přijala usnesení ze dne 9. 4. 1997 č. 226 ve věci návratné finanční výpomoci ze státního rozpočtu poskytované v návaznosti na sloučení Zdravotní pojišťovny Ministerstva vnitra (dále jen „ZP MV“) a GRÁL - Železniční zdravotní pojišťovny (dále jen „GRÁL“). Vláda souhlasila s tím, že ZP MV budou na úhradu převzatých závazků zrušené pojišťovny GRÁL poskytnuty návratné finanční výpomoci ze státního rozpočtu maximálně do celkové výše 776 mil. Kč. Tato částka v roce 1998 nebyla ještě vyčerpána.

Státní půjčky z postoupených pohledávek za Polskem

Usnesením vlády ze dne 31. 8. 1994 č. 480 byla řešena úhrada pasivního salda Polské republiky vůči ČR ve výši 57,037 mil. USD, podle něhož byla mezi ČR a Polskem sjednána dohoda o úhradě dluhu dodávkami polského zboží a služeb českým subjektům. Jednalo se převážně o výstavbu v rámci ekologických akcí v příhraniční oblasti. MF postoupilo svou pohledávku za Polskem jednotlivým konkrétním odběratelům služeb a zboží - převážně městům a obcím, které pak podle smluv uzavřených mezi nimi a MF pohledávky splácejí. V roce 1998 byl dluh polské strany plně splacen a nadále zůstává pouze vztah mezi MF a jednotlivými odběrateli služeb polských dodavatelů.

4. Státní záruky poskytnuté za vnitřní bankovní úvěry a zahraniční půjčky

Státní záruka za úvěr pro s. p. Mitas Praha

Na základě souhlasu vlády ČR s ručením za poskytnutí úvěru byla v roce 1990 uzavřena úvěrová smlouva mezi Investiční bankou a s. p. Mitas na částku 365 mil. Kč; úvěr byl splatný do 30. 4. 2000. MF převzalo záruku za poskytnutý úvěr v plné výši. Jelikož Mitas, a. s. (na

kteou byl s. p. Mitas transformován), neplnil svoji povinnost splátek, MF jako ručitel začalo úvěr ve 2. čtvrtletí 1990 splácet. Celkem bylo uhrazeno ze státního rozpočtu a ze SFA 225,9 mil. Kč. Tato částka se stala pohledávkou státu vůči Mitas, a. s., a je vedena ve SFA.

Státní záruka za úvěr pro n. p. Severočeské papírny Štětí

V roce 1988 poskytlo Federální ministerstvo financí státní záruku za úvěr na investiční akci „Grafický papír II - Štětí“, kterou realizovaly Severočeské papírny, n. p., Štětí (dále jen „Sepap Štětí“) na částku 103 mil. Kč, splatnou 30. 4. 1999. K realizaci státní záruky nedošlo.

Státní záruka za zahraniční bankovní úvěr pro Chepos Engineering Brno, spol. s r. o.

Vláda usnesením ze dne 8. 2. 1995 č. 71 k návrhu na řešení finanční problematiky ve vztahu k Íránské islámské republice uložila ministru financí poskytnout státní záruku pro Chepos Engineering Brno, spol. s r. o., (dále jen „Chepos“) na překlenovací úvěr vyvolaný odkladem splátek u obchodního případu „Alumina Plant Project Írán“ na dobu 2,5 roku ve výši 4,185 mld. Kč (158,255 mil. USD). Uvedený úvěr byl poskytnut bankou Credit Lyonnais Bank Praha, a. s., Chepos tento úvěr ve smluvních termínech nesplácel a z toho důvodu je od roku 1997 realizována státní záruka. Celkem bylo za roky 1997 a 1998 uhrazeno ze státního rozpočtu 3,415 mld. Kč. Tato částka je vedena jako pohledávka ve SFA.

5. Záruky poskytnuté MF na stabilizaci bankovního sektoru a jiné záruky pro komerční banky

Státní záruka ve prospěch ČNB

Podle usnesení vlády ze dne 22. 1. 1997 č. 51 poskytlo MF státní záruku ČNB za pohledávky, vystavené záruky a převzatá aktiva vzniklé v souvislosti s konsolidací a stabilizací bankovního sektoru, a to ve výši 22,5 mld. Kč na dobu deseti let. Do uvedené státní záruky je zahrnuta i částka 500 mil. Kč na vypořádání věřitelů bývalé České banky.

Záruka na úhradu ztrátových pohledávek České spořitelny, a. s., za AB Bankou, a. s.

V roce 1995 byla AB Banka, a. s., se sídlem v Mladé Boleslavi (dále jen „AB Banka“) uvedena do stavu likvidace a její závazky vůči vkladatelům převzala Česká spořitelna, a. s. (dále jen „ČS“). Na podkladě dohody „bankovní čtyřky“ byla nekrytá část ztrátových pohledávek ČS za AB Bankou zajištěna formou vystavení záruky MF. Listinu o poskytnutí státní záruky podepsal ministr financí v prosinci 1995 s tím, že záruka se poskytuje do konce roku 1998 do výše 4,1 mld. Kč. Ve skutečnosti byla v roce 1998 z rezervy na realizaci státních záruk uhrazena částka 4 063 mil. Kč.

Ručení v rámci postoupení pohledávek ČSOB za Slovenskou inkasní, spol. s r. o.

Ministr financí na základě zmocnění vlády uzavřel rámcovou smlouvu s ministrem financí Slovenské republiky a s ČSOB o základních principech II. fáze transformace ČSOB. Součástí této transformace bylo i založení inkasních jednotek obou republik. Z ČSOB byla vyčleněna řada nekvalitních aktiv a tato aktiva byla úplatně převedena na tyto inkasní jednotky, jejichž zakladateli byla ministerstva financí. Obě inkasní jednotky se zabývají realizací těžko dobytých pohledávek, jsou refinancovány ČSOB a ztráty vyplývající z jejich aktivit je zavázán hradit stát.

MF SR nehradilo ztráty Slovenské inkasní, spol. s r. o., (dále jen „Slovenská inkasní“), a tím vznikla další pohledávka ČSOB. ČSOB se bezúspěšně snažila o smírné vyřešení vzniklé situace, a proto zahájila proti Slovenské republice arbitrážní řízení před Mezinárodním střediskem pro řešení sporů z investic ve Washingtonu, které dosud trvá.

Původně uvažovaná forma státní záruky byla na základě usnesení vlády ze dne 14. 4. 1998 č. 269 změněna na smlouvu o postoupení pohledávky mezi ČSOB a MF, která byla uzavřena dne 24. 4. 1998.

Dne 6. 5. 1998 byl na majetek Slovenské inkasní vyhlášen konkurz. Z toho důvodu byla dne 25. 6. 1998 mezi ČSOB a MF uzavřena „Smlouva o řešení otázek spojených s bilanční stabilizací ČSOB“, v níž je jasně vyjádřen závazek MF plnit ve vztahu k ČSOB ve výši 90 % hodnoty pohledávky ke dni splatnosti 31. 12. 2002 bez ohledu na to, zda pohledávky za Slovenskou inkasní zaniknou.

6. Emise státních cenných papírů v roce 1998

Závazky státu vyplývající z vydávání státních dluhopisů jsou evidovány na MF v rámci státních finančních pasiv. V roce 1998 byly kromě 40 emisí krátkodobých SPP vydány čtyři emise střednědobých státních dluhopisů (dále jen „SSD“) pod pořadovými čísly 22. až 25. Dvacátá druhá až dvacátá čtvrtá emise byly vydány podle zákona č. 348/1997 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 1998, který stanovil emitovat SSD v roce 1998 do výše 15 mld. Kč na úhradu jistin státního dluhu. Po vyčerpání zákonného limitu byla ještě vydána dvacátá pátá emise SSD dne 6. 11. 1998 v nominální hodnotě 5 mld. Kč.

7. Státní dluhopisy na financování odstranění následků povodní v roce 1997

Podle zákona č. 162/1997 Sb. byly vydány 3 emise státních povodňových dluhopisů v souhrnném objemu 5 mld. Kč. Příprava emisí zahrnovala rovněž výběr na výkon funkce administrátorů jednotlivých emisí.

8. Realizace dohod o dělení SFAP po rozdělení česko-slovenské federace

K 1. 1. 1993 byly z účtů bývalé čs. federace převedeny do SFAP ČR položky aktiv a pasiv v úhrnné výši 132 643 mil. Kč.

Rozdělení SFAP bylo podloženo ústavním zákonem č. 541/1992 Sb. Podle principů dělení stanovených ústavním zákonem (územní princip a princip podle počtu obyvatel) bylo vypracováno a podepsáno osm mezivládních dohod, které řešily rozdělení jednotlivých bloků SFAP. Dořešení problémů v této oblasti představuje Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o společném postupu při dělení majetku České a Slovenské Federativní Republiky mezi Českou republikou a Slovenskou republikou a o jeho přechodu na Českou republiku a Slovenskou republiku, kterou schválily obě komory Parlamentu ČR.

III. Skutečnosti zjištěné při kontrole

1. Systémové nedostatky

- MF jako ústřední orgán státní správy, mj. pro hospodaření s majetkem státu, má vést účetnictví o stavu a pohybu tohoto majetku. Prostředky vedené na účtech SFA nejsou dosud zařazeny v účetním systému a MF nezajistilo sledování majetku získaného správou svěřených prostředků jaderného účtu v účetnictví. Nákupy a prodeje cenných papírů realizované v rámci finančního investování zůstatků jaderného účtu byly na MF pouze evidovány. Majetek ve formě cenných papírů přitom představoval k 31. 12. 1998 celkem 850 poukázek vedených v ČNB na zvláštním majetkovém účtu.
- Nebyla zajištěna dostatečná právní úprava pro nakládání s prostředky SFA v průběhu rozpočtového roku. Dočasně volné prostředky soustředěné na účtech SFA pro jiné účely převedlo MF na „Účet záručních vkladů u ČSOB“, zřízený k úhradě škod ČSOB.
- Při použití prostředků vedených na účtu SFA „Prostředky z malé privatizace na výdaje ze zániku věcných břemen“ na úhradu schodku státního rozpočtu postupovalo MF podobně jako v předcházejícím případě, tím že využilo dočasně volné prostředky na uspořádacích účtech SFA ke krytí jiných splatných závazků. Nakládání s prostředky SFA v průběhu rozpočtového roku není upraveno právním předpisem či alespoň interními pravidly. Po skončení rozpočtového roku 1998 použitím prostředků z účtů SFA (na dobu několika dní) k částečné úhradě schodku státního rozpočtu nepostupovalo MF v souladu s rozpočtovými pravidly republiky, stanovujícími pro podobné operace souhlas vlády.

2. Nedodržování právních předpisů

A. V ustanovení § 761 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, je uvedeno:

„Právo hospodaření státních organizací s majetkem státu se řídí dosavadními předpisy, včetně ustanove-

ni § 64, 65 a § 72 až § 74b hospodářského zákoníku, do vydání nové úpravy zákony Federálního shromáždění a národních rad.“

MF porušilo § 73 odst. 1 hospodářského zákoníku, kde je uvedeno:

„Organizace, která vykonává právo hospodaření s pohledávkou státu, je povinna pečovat o to, aby všechny povinnosti dlužníka byly včas a řádně splněny, popřípadě, aby pohledávka státu byla včas uplatněna u příslušných orgánů a aby rozhodnutí těchto orgánů byla včas vykonána.“

- V případě postoupení pohledávky za Polskem městu Ostrava - obvodu Michálkovice nevybíhalo MF na tomto dlužníkovi splátku pohledávky ve výši 1,4 mil. Kč v souladu se smlouvou a do doby ukončení kontroly dlužnou částku neurgovalo.
- MF zaslalo dne 15. 5. 1996 Mitasu, a. s., návrh „Smlouvy o uplatnění náhrady za realizovanou státní záruku“, včetně navrženého splátkového kalendáře. Další upomínka MF, opět formou návrhu obdobné smlouvy, byla tomuto dlužníkovi zaslána dne 25. 11. 1997. Mitas, a. s., na návrhy vůbec nereagoval, přesto od uvedeného data až do ukončení kontroly nepodniklo MF žádné kroky vedoucí k úhradě dlužné částky.

B. MF nepostupovalo podle ustanovení § 36 odst. 1 písm. b) zákona č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), ve znění zákona č. 57/1995 Sb., kde je mj. uvedeno:

„Ministr financí je oprávněn...“

b) poskytovat státní záruky k zajištění splátek úvěrů a obdobných forem finanční výpomoci a úroků z nich ... určených k financování vládou schválených rozvojových programů.“

Konsolidace a stabilizace bankovního sektoru není rozvojovým programem ve smyslu výše uvedeného ustanovení rozpočtových pravidel republiky. V případech nestandardních záruk, konkrétně pro ČNB i pro ČS, tak nebyly naplněny podmínky pro poskytování státních záruk. MF navrhlo vládě ke schválení poskytnutí této státní záruky, ačkoliv vědělo, že není naplněna tato zákonem stanovená podmínka.

C. MF nepostupovalo podle ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 348/1997 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 1998, kde je uvedeno:

„Ministerstvo financí může vydat v průběhu roku 1998 státní dluhopisy až do výše 15 000 000 000 Kč na úhradu jistin státního dluhu.“

Limit stanovený zákonem č. 348/1997 Sb. byl vyčerpán již vydáním 22. až 24. emise SSD. Přesto MF vydalo koncem roku 1998 25. emisi SSD v objemu dalších 5 mld. Kč. MF přitom nerespektovalo ani zákon č. 530/1990 Sb., o dluhopisech, stanovující podmínky pro vydávání státních dluhopisů.

D. MF nepostupovalo podle ustanovení § 10 písm. a) nařízení vlády ČR č. 253/1992 Sb., o platových poměrech zaměstnanců orgánů státní správy, některých dalších orgánů a obcí, kde je uvedeno:

„Zaměstnavatel může zaměstnanci poskytnout odměnu

a) za úspěšné splnění mimořádného ... pracovního úkolu, ...“

Za činnost na úseku finančního investování zůstatků jaderného účtu zabezpečovanou pověřenými zaměstnanci byly vypláceny pravidelné měsíční odměny. Tuto činnost vykonávanou pravidelně a dlouhodobě a označovanou MF jako rutinní provoz prováděný plný počet dní fondu pracovní doby v jednotlivých měsících roku proto nelze odměňovat podle § 10 písm. a) nařízení vlády ČR č. 253/1992 Sb., tj. poskytovat odměnu za úspěšné splnění mimořádného pracovního úkolu. Zvolený režim odměňování uplatňovalo MF dva roky, přitom poskytování těchto měsíčních odměn bylo odsouhlaseno při zahájení investování počátkem roku 1998 jako prozatímní a dočasně platné.

3. Ostatní zjištění

- a) Atomový zákon začlenil prostředky JÚ do oblasti SFAP, která je pouze obecně vymezena v dosud platných rozpočtových pravidlech. Tento stav umožnil, že finanční investování zůstatků JÚ prováděli pověřeni zaměstnanci MF již od roku 1998, aniž by byla tato jejich činnost podrobněji upravena.
- b) Vklady státu do základního jmění sledovaných akciových společností byly realizovány postupně v letech 1990 až 1996. Jednorázovým zpětným zařazením těchto vkladů do evidence SFA k 1. 1. 1998 bylo v předchozím období zkresleno vykazování stavů těchto majetkových účastí státu ve státních závěrečných účtech (dále jen „SZÚ“).
- c) Objem skutečně realizovaných splátek dlužníky z pohledávek za Polskem - kontrolovaný podle výpisů bankovních účtů - byl porovnán s objemem splátek uváděným ve SZÚ za rok 1998. Podle bankovních výpisů činí objem uskutečněných splátek 515,4 mil. Kč. Ve SZÚ za rok 1998 je však uvedena částka ve výši 453 mil. Kč. MF tedy nezahrnulo do celkové sumy splátek z postoupených pohledávek za Polskem cca 62 mil. Kč. O tuto částku byl zkreslen i celkový objem všech splátek od dlužníků a stav pohledávek ze státních půjček a návratných finančních výpomocí k 31. 12. 1998.
- d) Státní záruka poskytnutá za úvěr pro Sepap Štětí ve výši 103 mil. Kč byla uváděna ještě ve SZÚ za rok 1998, přestože úvěr byl splacen již ke dni 15. 1. 1997, a tím došlo ke zkreslení údajů SZÚ za rok 1998. MF v tomto případě nebylo v kontaktu se subjektem, kterému poskytlo státní záruku za úvěr, a průběžně nesledovalo, v jakém stavu je jím zaručený úvěr.
- e) Na úseku realizovaných státních záruk je největším dlužníkem z poslední doby, který nesplácí své závaz-

ky, společnost s ručením omezeným Chepos. Vymáhatečnost této pohledávky státu záleží pouze na ochotě Íránu splatit svoje závazky vůči Cheposu, což íránská strana dosud odmítá. Při poskytování státní záruky nebylo bráno v úvahu riziko teritoria umístované investice ani riziko splatnosti pohledávky státu vzhledem k právní formě organizace.

- f) Provedená úhrada záruky poskytnuté ČS z titulu ztrátových pohledávek za AB Bankou nebyla zařazena mezi pohledávky státu z realizovaných státních záruk a do bilance SFAP za rok 1998 nebyla promítnuta. O částku uhrazené záruky za ČS nebyly tedy zvýšeny pohledávky státu za dlužníky.
- g) Při řešení situace týkající se pohledávek ČSOB za Slovenskou inkasní se předpokládalo zapojení prostředků FNM, aby nebyl jednostranně zatěžován pouze státní rozpočet. MF však toto řešení nevyužilo. Z kontroly dále vyplynulo, že MF nepodniklo kroky pro další jednání se slovenskou stranou, které by vedlo k plnění jejích závazků. Závazek slovenské strany tak plně zůstává v rizikové pohledávce státu za soukromým subjektem, přestože česká strana plní své závazky vůči ČSOB, např. prostřednictvím České inkasní.

IV. Vyhodnocení

V průběhu roku 1998 se snížila SFA, tj. pohledávky státu, o 21,7 mld. Kč. Na vývoj stavu SFA působila celá řada vlivů, např.:

- snížení zahraničních pohledávek státu vlivem kurzových rozdílů,
- nově poskytnuté státní půjčky a návratné finanční výpomoci,
- kreditní úroky na bankovních účtech,
- čerpání prostředků státního rozpočtu dle vládních rozhodnutí a uzavřených smluv,
- splátky půjček, popř. zaručených prostředků od dlužníků.

Značná část uvedených vlivů je objektivní povahy a nelze je výrazněji změnit zásahy kontrolované osoby. Týká se to např. kurzových rozdílů, splácení půjček zahraničními dlužníky (pohledávka za plynárenskými vybranými integračními akcemi), bankovních úroků, po-

skytování prostředků na základě právních předpisů (prostředky z malé privatizace, návratné finanční výpomoci).

Státní finanční pasiva, tj. závazky státu, vzrostla ve sledovaném období o 27,2 mld. Kč. Jejich stav ovlivnily zejména emise státních dluhopisů na řešení schodků státního rozpočtu a výkyvů běžného hospodaření rozpočtu.

Z provedené kontroly vybraných položek SFAP vyplynulo:

Při hospodaření s rozhodujícím objemem SFAP nelze použít obecná pravidla, která platí pro nakládání s prostředky státního rozpočtu. Hodnoceny však byly postupy MF při poskytování státních záruk, u kterých stávající legislativní rámec (rozpočtová pravidla republiky) představuje jen malé omezení, zejména v souvislosti s potenciálními platbami při jejich následné realizaci ze státních prostředků. Při stoupající rizikovosti státních záruk se po několika letech stává poskytnutá garance povinným výdajem, který omezuje výdajovou stránku budoucích rozpočtů. Toto platí zvláště u všech kontrolovaných položek tzv. nestandardních státních záruk (pro ČS, ČNB a ČSOB), které v případě realizace představují „skrytou formu dotací“ poskytovaných bankovnímu sektoru ze státního rozpočtu.

Oblast SFAP i působnost MF na tomto specifickém úseku jeho činnosti je pouze rámcově vymezena v dosud platných rozpočtových pravidlech republiky, aniž by byly např. stanoveny závazné postupy pro nakládání s peněžními prostředky státu na bankovních účtech SFA především v průběhu rozpočtového roku.

Chyběly právní normy, popř. vnitřní předpisy, které by stanovené nové úkoly začlenily do činností MF.

Dlouhodobé pohledávky státu za dlužnickými subjekty vyplývající z realizovaných státních záruk byly v několika případech pouze evidovány bez dostatečného důrazu MF na jejich vymáhání.

Na základě této kontroly i předchozích zjištění doporučil NKÚ Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR novou úpravu SFAP v rámci novelizace rozpočtových pravidel republiky. Zejména jde o výrazné zpřísnění pravidel pro poskytování státních záruk a dále o začlenění operací se SFA do státního rozpočtu.